

Орлов Юрій Володимирович,
кандидат юридичних наук
(Харківський національний університет внутрішніх справ)

УДК 343.23

ПОЛІТИКО-КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЯВІВ БЕЗСТРУКТУРНОГО СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Стаття присвячена дослідженню політико-кримінологічних проблем безструктурного соціального управління. Надається узагальнена характеристика механізму безструктурного управління, визначаються засади його функціонування. Здійснюється кримінологічний аналіз окремих політично зумовлених проявів безструктурного соціального управління інформаційного та економічного характеру.

Ключові слова: політика, безструктурне соціальне управління, злочинність, протидія.

Управління сучасним суспільством епохи after-постмодерну набуло глобалізованих контурів з яскраво вираженою концентрацією адміністративного ресурсу світового та регіонального масштабу. Разом з тим, життєздатність такої концентрації підкріплюється не тільки і не стільки дією механізмів структурованої кредитно-фінансової залежності суб'єктів-сателітів від груп тиску, скільки безструктурним інформаційним та іншим впливом. Останній спрямований на штучне конструювання складових масової чи колективної (групової) свідомості в різні способи, на різних рівнях й напрямках, підтримання визначених параметрів соціального розвитку. На жаль, доводиться констатувати, що суб'єкти такого впливу досить часто керуються не інтересами укріплення суверенітету, а вузько-корпоративними (економічними, політичними) інтересами, реалізація яких має або прямою метою, або опосередкованим результатом погіршення криміногенної ситуації.

Політико-кримінологічні проблеми порушувалися у працях численних вчених, серед яких, зокрема, В. М. Бурлаков, Я. І. Гілінський, В. О. Глушков, В. М. Дрьомін, А. П. Закалюк, П. А. Кабанов, О. Г. Кальман, О. М. Костенко, В. В. Лунєєв, О. С. Овчинський, А. Л. Сморгунова, А. М. Черниш, В. О. Шабалін, В. І. Шакун, Д. А. Шестаков та інші. Визнаючи суттєвий внесок названих науковців до розроблення вказаного напрямку науково пошуку, слід, все ж, зауважити на тому, що їх роботи присвячені в основному дослідженню сутності й проявів політичної злочинності, політичного злочину, чи-то окремих політичних факторів злочинності, особистості політичного злочинця, кримінологічної оцінки окремих політичних режимів. Комплексних же напрацювань, які б стосувалися кримінологічних аспектів функціонування системного феномену безструктурного соціального управління як одного з інструментів реалізації політичної влади й досі бракує.

В своїй сукупності викладені обставини *актуальність* теми статті.

Метою статті є здійснення політико-кримінологічного аналізу провів безструктурного соціального управління й вироблення

концептуальних пропозицій щодо корегування стратегії протидії злочинності за вузовими політико позначеними факторами.

Безструктурне соціальне управління є терміном, який в науковому обігу поки що не знайшов свого широкого застосування. В літературі зазвичай його описують похідними термінами, виділяють поряд з явним чи прямим управлінням, що, втім, не в повній мірі відображає процедурну, організаційну складність, соціальну значимість й ефективність вказаного механізму впливу. Так, наприклад, В. І. Франчук зазначає, що в залежності від характеру впливу на соціальний об'єкт управління може бути явним та прихованим, прямим й побічним. Однак можливі й інші види соціального управління, класифікація яких є самостійною задачею [1, с. 24]. Водночас, як слушно зауважує Ю. М. Старилов, центральною проблемою в соціальному управлінні залишається проблема влади (підпорядкування). Якщо як приклад навести державне управління, то в літературі ми знайдемо активне обговорення таких проблем, як зміщення акцентів з вольового впливу суб'єкта управління на об'єкт (тобто управління в формі команд, управління-вплив, лімітоване постачання тощо). Ця тенденція залишається актуальними й до сьогодення цього дня [2 с. 132].

Вважаємо з цим є сенс погодитись, адже механізми самоуправління соціальними системи в низці випадків є набагато ефективнішими аніж імперативні централізовані аналоги. Однак, варто при цьому зауважити, що мова має йти не лише про самоуправління як якісно іншу *структуру* управління, а саме про безструктурну організацію останнього. Ця думка, звичайно, заперечує традиційну та в більшості непорушну для загальної теорії управління тезу про наявність організаційної структури як іманентної якості, ознаки соціального управління. Так, зокрема, Г. В. Щьокін зазначає, що наявність організаційної структури управління, її розвиток є основою всієї організації. Поза їх межами виключається можливість реалізації функції менеджменту. Процес формування організаційної структури є, перш за все, організаційним закріпленням тих чи інших функцій за підрозділами апарату управління [3, с. 336]. Сама ж структура може бути або горизонтальною (при розташуванні суб'єкту та об'єкту управління на одній ланці), або ж вертикальною, ієрархічною (при наявності численних ланок різного рівня) [3, с. 337].

Однак, очевидним є те, що як перша, так і друга структура передбачає усвідомлений процес і спрямування управлінського імпульсу, і його сприйняття. Сучасні ж технології нейромаркетингу, нейролінгвістичного програмування та інших видів інформаційно-психологічного, політико-технологічного впливу дозволяють суб'єкту управління «обходити» фазу концептуального узгодження з об'єктом впливу, маніпулювати його волею у заданому напрямку чи обходити її в цілому з визначеною метою. В спеціальній кримінально-правовій літературі як відповідь на масове поширення такого втручання в сферу свободи волі людини в останнє десятиліття розвивається тема криміналізації різних

форм зазначеного впливу як різновидів психічного насильства [4], кримінально-правового забезпечення інформаційної безпеки людини [5, с. 177–183] тощо. Слушним в цьому аспекті видається й зауваження І. М. Бачило з приводу того, що нинішній етап розвитку інформаційних технологій характеризується можливістю інформаційної дії на індивідуальну і суспільну свідомість, аж до загрози інформаційних війн, внаслідок чого неминуchoю протиположністю свободи інформації стає проблема інформаційної безпеки [6, с. 15].

Дійсно, новітні способи впливу на людську поведінку знаходять своє широке застосування й в системі соціального управління, до сфери якої, безумовно, опосередковано залучена й низка суб'єктів впливу на носіїв публічної влади. При цьому основою успішного адміністрування є конструювання у об'єкту управлінського впливу (конкретної особи, групи осіб, населення держави в цілому) переконаності в істинності та/або вигідності певної моделі поведінки, життєвої установки, оцінки подій, явищ тощо. Для досягнення цієї мети невід'ємною умовою є прихований характер суб'єкта управління, тобто управлінський вплив має чинитись не за задалегідь сформованою та в цілому відомою організаційною структурою, а опосередковано, через елементи самоорганізації соціальної системи, однак за заданою матрицею подій. Саме завдяки дотриманню такої умови і створюється уявний образ елементів громадянського суспільства, самоврядування, свободи вибору при прийнятті рішень: від обрання певної продукції в побутових ситуаціях, до реалізації права голосу на виборах в представницькі органи влади.

Отже, безструктурне соціальне управління виявляється набагато більш ефективним за структурне, адже дозволяє скрити суб'єкта управління, а, отже, й дійсну мету подій, ініціатив, що відтворюються в соціальному просторі. Проте, виникає похідне питання: яким чином забезпечити завуальований характер управлінського впливу за умов широкої доступності інформації? Логічним видається запропонувати три варіанти досягнення вказаної мети: 1) дезінформація; 2) конструювання соціальної дійсності (контроль над інформацією, інформаційні операції); 3) створення обстановки незацікавленості в отриманні інформації у широких мас населення.

Дезінформація як елемент безструктурного управління досить вдало застосовується через засоби масової інформації та комунікації: поширення неперевіраних відомостей, чуток, перенасичення інформаційного простору суперечливими повідомленнями тощо. За таких умови створюється ситуація інформаційної дезорганізації та, врешті-решт, втрати зацікавленості до початкового об'єкту інформаційного пошуку.

Конструювання соціальної дійсності означає цілеспрямоване створення та масове поширення інформаційного продукту певного змісту з метою його донесення до якомога ширшої аудиторії з метою формування впевненості про його істинність та перенаси-

чення інформаційного простору. Конструювання соціальної дійсності досягається засобами перспективного (освіта) та поточного інформаційного впливу (фреймінг новин, «експерті оцінки» подій, процесів тощо).

Освітні технології досить ефективно використовуються для змістовного насичення світоглядної компоненти процесу становлення особистості. Недарма в наукових джерелах щодо стратегічного (глобального й регіонального) управління відстоюється думка про найбільш потужний деструктивний потенціал так званої «світоглядної зброї», як різновиду інформаційної. Наразі ж доводиться констатувати щонайменше дві негативні тенденції в освітній сфері нашої держави: а) достатньо часта зміна шкільних навчальних програм, зокрема з історії, що не може бути в достатній мірі обґрунтоване необхідністю уточнення навчального матеріалу; б) на рівні середньої, вищої освіти повністю вилучені (у порівнянні з радянською системою освіти) з навчальних планів курси, спрямовані на засвоєння ідеологічної основи державного будівництва. Ідеологія, в свою чергу (ліберально-демократична, соціалістична, соціал-демократична, правового економізму, культурної ідентичності, антиглобалізму тощо), має становити методологічний базис всього процесу загальносуспільного й державного розвитку, як процесу принципово стратегічно керованого. Її ж відсутність об'єктивно ускладнює можливість інтеграції громадянина з державою в єдиному цивілізаційному поступі, породжує правовий нігілізм, егоїстично-раціональний прагматизм.

На рівні державного управління, відсутність чіткої концептуалізованої ідеології означає відсутність єдиного вектору діяльності. Політична ідеологія у найбільш загальному вигляді визначає мету та способи її досягнення. За невизначеності мети будь-які дії носять розрізнений, різноспрямований, а тому в цілому неефективний характер: соціально-економічні, правові перетворення досить часто не підпорядковані вимогам соціальної справедливості, кримінологічній й соціально-культурній доцільності; диференціація державної політики на правову, економічну, кримінологічну, сприяння розвитку громадянського суспільства, воєнну та інші, які не відповідають *спільній* парадигмі й принципу доповнюваності.

Деструкція світоглядних основ єдиного розвитку громадянського суспільства та держави на чіткій ідеологічній платформі, робить державний механізм та соціальні інституції в значній мірі вразливими до управлінських впливів безструктурного характеру, що мають за мету чи-то контроль над політичною системою нашої держави, чи-то реалізацію економічних інтересів всупереч вимогам законності, безпеки населення тощо. В свою чергу, через розбалансованість різних видів державної політики (як результат відсутності спільної ідеологічної платформи) система протидії злочинності не здатна забезпечити адекватний захист економічної, політичної підсистеми як від внутрішніх, так і від зовнішніх чинників дестабілізуючого, криміногенного характеру. Аналізо-

ваний елемент механізму безструктурного управління закладає глибинні основи детермінації злочинності на загальносоціальному рівні.

Ведучи мову про ефект «фреймінгу» у вказаному вище зрізі, слід зазначити, що зазвичай під ним в політологічній та психологічній науці розуміють сприйняття новин та змісту сюжетів в межах знайомих контекстів. ЗМІ можуть вдало створювати ці фрейми, представляючи сюжети новин, обмежуючи їх визначеним вузьким контекстом. Створення фреймів може бути спрямоване на те, щоб посилити розуміння, або ж створити когнітивні ярлики та поєднання кількох сюжетів в єдиному контексті. Як стверджує Д. Дж. Ліллекер джерелом фреймів вважається саме спосіб подачі інформації. Наприклад, акцентування уваги на процесі політичної діяльності, а не на її змісті [7, с. 113–114].

Фреймінг є достатньо поширеною технологією безструктурного управління, що реалізується, зокрема, через систему поширення новин. Так, Е. С. Херман та Н. Хомські (*E. S. Herman, N. Chomsky*) обґрунтовують наявність щонайменше чотирьох «фільтрів», що визначають, які повідомлення будуть передані аудиторії, а які будуть затримані контролюючим суб'єктом: 1) масштаб ЗМІ, його володільці та його комерційний характер. Зокрема, на думку вчених, яка в політологічній науці в цілому підтримується, новинні цінності встановлюють елітні групи, що збирають новини, такі, як Associated Press, AOL Time Warner, Reuters та ін., які згодом відфільтровують новини донизу по мережі постачальників новин для своїх дочірніх компаній; 2) спонсорські контракти, за допомогою яких підтримують продукування новин (економічний інтерес порядку денного в ефірі новин); 3) постачальники офіційних версій новин (переважно працівники органів державної влади); 4) різка критика чи резонанс: селективний відбір новин та упереджене їх висвітлення в ЗМІ [8, р. 56–78]. За допомогою фреймінгу новин можливо створити необхідний контекст розуміння змісту визначеної події, вибірково висвітлити окремі її сторони, створити умови для програмування масових форм поведінки. «Ефект фреймінгу» представляє для кримінології безпосередній інтерес і як фактор детермінації злочинності (інформаційна причинність у культурно-психологічній сфері, оцінка законодавчих новел, програмування негативного до них відношення та, як наслідок порушення тощо), і як інструмент протидії їй.

Ще одним ефективним засобом конструювання соціальної дійсності як елементу безструктурного управління є поширення так званих «експертних оцінок» за формулами типу: «на думку експертів курс долара...», «експерти прогнозують подорожчання...», «фахівці передрікають дефолт...» тощо. Ключовою ланкою такого способу є вбудовування в інформаційну посилку аргументу до авторитету, а також негативне емоційне насичення. Загалом ця технологія є досить близькою за змістом та є ідентичною за принципом дії з так званою «стратегією залякування» або «стра-

тегією терору», що виступають різновидом інформаційних операцій. Їх суттю є провокація панічних настроїв серед населення, відволікання їх від соціальних проблем, «обґрунтування» необхідності додаткових витрат, або ж скорочення видатків, проведення військових компаній тощо [9; 10]. Поширення інформаційних продуктів вказаного характеру зумовлює наростання рівня тривожності та агресивності серед населення, виявляє потужне криміногенне значення. Останнє є побічним ефектом на шляху до досягнення віддалених цілей – дестабілізації політичної обстановки в країні, ескалації революційних настроїв, досягнення економічної вигоди, ініціювання фінансових витрат з можливістю привласнень, розтрат тощо.

Створення обстановки незацікавленості в отриманні інформації про джерело та дійсний зміст соціально-управлінського впливу у широких мас населення може відбуватися за кількома сценаріями, які, зазвичай, реалізуються одночасно та протягом тривалого часу. Мова йде про стимулювання алкоголізації, наркотизації населення (низький рівень цін та доступності алкогольних напоїв, їх неконтрольована реклама, неефективна практика протидії наркозлочинності тощо), збереження низької якості життя, високого рівня злочинності (зокрема, корупційної), поширення інших соціальних хвороб. Суть вказаної технології безструктурного управління досить влучно висловив В. С. Пікуль у своєму романі «З тупика», описуючи міркування над тим, яким чином можливо локалізувати хвилю більшовистської революції: «...Революція – це стихія... Зі стихією завжди важко боротися. Потрібен голод, щоб народ схаменувся...» [11, с. 202]. В сучасному розумінні для європейської країни голод – це, звичайно, алегорія (хоча історії нашого народу відомі трагічні події голодоморів 20-х, 30-х, 40-х років минулого сторіччя, зумовлені суто політичними мотивами). Однак, принцип застосування антигуманної управлінської технології голоду є ідентичним тому, що реалізується по відношенню до багатьох країн світу, в переліку яких знаходиться й Україна. Безпосередньою метою консервації й загострення глибоких соціальних протиріч є блокування політичних інтересів особистості й перенесення їх до площини хронічних побутових проблем. Досягнення останньої супроводжується також поширенням соціальних міфів типу «політика – брудна справа», «я поза політикою» та ін. В результаті – політична сфера країни виявляється вразливою до корупційного й іншого (в тому числі зовнішньополітичного) тиску, а інститути громадянського суспільства – надто нерозвиненими, щоб йому протистояти. Система правоохоронних органів в цій ситуації також виявляється мало-ефективною через поширення означених вище факторів і на їх персонал. Останнє наочно проявляється, перш за все, в обструкції процесів системної їх реформи й стимуляції внутрішньої замкненості. На цій проблемі неодноразово наголошували як зарубіжні, так і вітчизняні науковці.

Так, О. М. Бандурка та О. М. Литвинов обґрунтовано, на нашу думку, критикують сучасний стан функціонування системи правоохоронних органів, вказуючи на значну присутність елементів штучного конструювання показників злочинності і власної «потреби» в управлінській діяльності вказаними органами, на перетворення протидії злочинності на засіб соціальної лустрації [12, с. 85–87]. Протидія злочинності – зазначає Н. Крісті – давно вже стала індустрією і як кращий її зразок вона творчо перейняла усі закони функціонування виробництва та підкорила їх досягненню власних цілей [13, с. 13].

Відтак, збереження суттєвої дисфункції правоохоронних органів – невід’ємний елемент забезпечення дієвості механізмів безструктурного управління, організованого за багатьма напрямками, рівнями й цілями в нашій державі.

Окрім інформаційного та організаційного впливу в механізмі безструктурного управління також варто виділити й елементи економічного змісту. В означеному контексті доцільно звернути увагу перш за все на проблему доларизації національної економіки та її хронічний валютно-борговий характер. Найбільш відчутними криміногенними ефектами цієї проблеми є можливість «ручного» управління економікою (через контроль курсів валют), маючи при цьому похідним наслідком чи-то сплески злочинності, чи-то її зниження. Враховуючи це, виникає питання, від якого цілком залежить обсяг економічного суверенітету та, опосередковано, стан криміногенної обстановки – хто і як визначає курс долара США ? На перший погляд – відповідь очевидна: курс визначає Національний банк України (далі – НБУ). Однак постає інше питання: чим керується НБУ при визначенні курсу вказаної валюти? Аналіз наукової літератури з проблем валютного регулювання, а також нормативно-правової бази діяльності НБУ засвідчує наступне.

Відповідно до п. 3 Положення про затвердження офіційного курсу гривні до іноземних валют та курсу банківських металів, затвердженого Постановою НБУ № 496 від 12.11.2003 р. офіційний курс гривні до долара США розраховується за курсом, який визначається, як середньозважений курс продавців і покупців на міжбанківському валютному ринку України, що склався за попередній робочий день, з можливим відхиленням +2%. Як можна бачити, в згаданому Положенні закріплено цілком прозорий ринковий принцип визначення курсу, який залежить від попиту та позиції. Однак, поза нормативним регулюванням залишається головне питання щодо механізму визначення *первинної вартості долара США*, відносно якого згодом й визначається середньозважений курс продавців і покупців на міжбанківському валютному ринку України, тобто *дешевше якої НБУ не може продавати долар США на міжбанківському ринку незалежно від співвідношення попиту та пропозиції*.

Відомо, що з 1978 року валютні паритети встановлюються на базі спеціальних прав запозичень (далі – СПЗ). СПЗ являють со-

бою міжнародні резервні кошти, які призначаються для регулювання сальдо платіжних балансів, поповнення офіційних резервів і розрахунків з Міжнародним валютним фондом. Разом з тим НБУ не оперує спеціальними правами запозичення при визначенні первинного курсу долара США до гривні. СПЗ використовуються лише для придбання іноземної валюти, жодним чином не впливаючи на визначення її внутрішнього курсу. Навпаки, відповідно до абз. «г» п. 3 згаданого вище Положення курс СПЗ встановлюється на підставі інформації про курс гривні до долара США. Тобто визначення первинного курсу національної валюти до долара США здійснюється *виключно на підставі не обумовленого правовими межами розсудом НБУ*. Ця сфера його діяльності, попри ключову роль в механізмі регулювання вітчизняної економіки на сучасному етапі, залишається утаємниченою. Спроба дати відповідь на питання: «Кому це вигідно?» – неодмінно підводить до аналізу правового статусу головного фінансового регулятора та кола суб'єктів, які мають вплив на його діяльність в цілому, а не тільки лише на формування персонального складу.

Відповідно ч. 1 ст. 4 Закону України «Про Національний банк України», де зазначено, що НБУ є *економічною самостійним органом*, який здійснює видатки за рахунок власних доходів у межах затвердженого кошторису, а у визначених цим Законом випадках – також за рахунок Державного бюджету України. Згідно з ч. 3 цієї ж статті НБУ *не відповідає за зобов'язаннями органів державної влади*, а органи державної влади не відповідають за зобов'язаннями Національного банку, крім випадків, коли вони добровільно беруть на себе такі зобов'язання. Відповідно до ст. 53 цього Закону не допускається втручання органів державної влади та інших державних органів чи їх посадових та службових осіб, будь-яких юридичних чи фізичних осіб у виконання функцій і повноважень Національного банку, Ради Національного банку, Правління Національного банку чи службовців Національного банку, інакше як в межах, визначених Конституцією України та цим Законом¹. Тобто НБУ є самостійним *суб'єктом господарювання*, який на власний розсуд визначає практично всі параметри функціонування вітчизняної економічної системи одним лише важелем – курсом долара США, а також широкими повноваженнями щодо управління банківською системою. При цьому навіть активи НБУ – не є власністю держави: відповідно до положень ч. 2 ст. 4 власністю держави є лише відокремлене майно НБУ, а також його статутний капітал у розмірі 10 млн. грн. Що ж до контролю за діяльністю НБУ шляхом фінансового аудиту, то відповідно до ст. 70 Закону України «Про Національний банк Укра-

¹ В Законі України «Про Національний банк України» меж втручання органів державної влади в діяльність НБУ не встановлено, так само як і в Конституції України. Тому формулювання «...інакше як в межах, визначених Конституцією України та цим Законом» є погано визначеним, неконкретним, що не дозволяє в повній мірі та ефективно контролювати діяльність НБУ.

їни» аудит річної фінансової звітності Національного банку проводиться не рідше одного разу на рік аудиторською фірмою, яка має досвід у проведенні аудиту за міжнародними стандартами аудиту. *Рада Національного банку визначає аудиторську фірму для перевірки річної фінансової звітності Національного банку за поданням Правління Національного банку. Тобто й контроль за діяльністю НБУ також замикається в решті-решт на самому НБУ.*

Наведені проблемні аспекти правового регулювання діяльності НБУ обумовлюють істотні можливості впливати економічними важелями на внутрішню політичну ситуацію, визначати концептуальні параметри державного управління практично у всіх сферах, включаючи протидію злочинності.

Таким чином, підсумовуючи викладене, зазначимо, що окреслені контури реалізації безструктурного управління в нашій державі переслідують приватно-корпоративні фінансові та/або політично інтереси й цілі, які досягаються засобами і методами, що перешкоджають стабільному соціальному розвитку, тягнуть за собою погіршення криміногенної ситуації. При цьому квінтенсенцією вказаного управління залишається його публічний характер: так чи інакше воно реалізується з використанням державно-владних інструментів (в тому числі й через правотворчу, розпорядчу, контролюючу діяльність тощо), чим створюється реальна загроза державному суверенітету в цілому. Протидія цій усталеній тенденції можлива лише на системних засадах трансформації соціального управління з концептуальним поєднанням державної політики за всіма напрямками й сферами, запровадження до механізмів її реалізації контрзаходів безструктурного управління кримінологічної спрямованості. Останні доцільно, на нашу думку, розглядати на рівні загальносоціальної протидії злочинності, змістовне насичення стратегії й тактики якої має обов'язково враховувати вимоги кримінологічної безпеки в інформаційній, організаційно-правовій, економічній та інших сферах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фрачук В. И. Основы общей теории социального управления / В. И. Франчук. – М. : Ин-т организационных систем, 2000. – 167 с.
2. Стариков Ю. Н. Курс общего административного права. В 3 т. Т. I: История. Наука. Предмет. Нормы. Субъекты / Ю. Н. Стариков. – М. : НОРМА, 2002. – 728 с.
3. Щёкин Г. В. Теория социального управления : монография / Г. В. Щёкин. – К. : МАУП, 1996. – 408 с.
4. Храмцов О. М. Кримінально-правова характеристика суспільно небезпечних наслідків психічного насильства / О. М. Храмцов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pib/2009_1/PB-1/pb-1_8.pdf.
5. Шаблістий В. В. Про публічність та приватність кримінально-правового забезпечення інформаційної безпеки людини / В. В. Шаблістий // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2013. – Випуск № 1 (62). – С. 177–184.

6. Бачило И. Н. Информационное право. Роль и место в системе права Российской Федерации / И. Л. Бачило // Государство и право. – 2001. – № 2. – С. 14–17.

7. Лиллекер Д. Политическая коммуникация. Ключевые концепты / Д. Лиллекер / Пер. с англ. С. И. Остенок. – Х. : Изд-во «Гуманитарный Центр», 2010. – 300 с.

8. Herman E. S., Chomsky N. Manufacturing Consent : The Political Economy of the Mass Media / E. S. Herman, N. Chomsky. – New York : Pantheon, 1998. – 480 p.

9. Малишевский Н. Террор как инструмент «Нового мирового порядка» / Н. Малишевский [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.fondsk.ru/news/2012/07/24/terror-kak-instrument-novogo-mirovogo-porjadka-15673.html>.

10. Гриняев С. Международный терроризм как инструмент глобального управления / С. Гриняев, В. Чугунов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.agentura.ru/dossier/russia/people/grinyaev/obob/>

11. Пикуль В. С. Из тупика : исторический роман. Т. 1 / В. С. Пикуль. – М. : Вече, 2008. – 284 с.

12. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Парадокси протидії злочинності / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов // Вісник Кримінологічної асоціації України. – 2013. – № 3. – С. 83-90.

13. Кристи Н. Борьба с преступностью как индустрия. Вперёд к ГУЛАГу западного образца / Н. Кристи / Пер. с англ. А. Петровой. – М. : РОО «Центр содействия реформе уголовного правосудия», 2001. – 224 с.

Статья посвящена исследованию политико-криминологических проблем бесструктурного социального управления. Представляется обобщённая характеристика механизма бесструктурного управления, определяются основы его функционирования. Дается криминологический анализ отдельных политически обусловленных проявлений бесструктурного социального управления информационного и экономического характера.

Ключевые слова: политика, бесструктурное социальное управление, преступность, противодействие.

The article is devoted research of politik-criminology problems of anhistous social management. There is the generalized description of anhistous management's mechanism, bases of his functioning are determined. The criminology analysis of the separate politically conditioned displays of anhistous social management of informative and economic character is given.

Key words: politics, anhistous social management, criminality, contraction.

Стаття надійшла до редакції 03.10.2013
